

Rigsombudsmanden på Færøerne

Tórshavn, den 23. september 2015

J.nr. 2015-96-dmk

Indberetning nr. 5/2015

Emner:

- *Valgkampen op til lagtingsvalget den 1. september kom sent i gang, og der blev aldrig tale om en dramatisk valgkamp. Meningsmålingerne, som hele året ellers havde spået en klar sejr til oppositionen, viste i ugerne op til valget, at landsstyret halede ind på oppositionen, og at der måske alligevel kunne blive spænding om udfaldet.*
- *Valgresultatet viste en sejr til oppositionen, og især stor fremgang til Socialdemokratiet, hvis formand, Aksel V. Johannesen, fik en stor tillids erklæring fra vælgerne med et rekordstort antal personlige stemmer.*
- *De fire oppositionspartier op til valget – Socialdemokratiet, Republikanerne, Framsókn og Nyt Selvstyre – indledte drøftelser om dannelse af et nyt landsstyre, men Nyt Selvstyre trak sig siden fra forhandlingerne. De tre øvrige partier blev siden enige om en koalitionsaftale og dannelse af et nyt landsstyre med 17 af Lagtingets 33 mandater bag sig.*
- *Det nye landsstyre har haft en meget turbulent tilværelse, efter at først Sonja Jógvansdóttir fra Socialdemokratiet meldte sig ud af partiet pga. utilfredshed med koalitionsaftalen og partiets holdning til ægteskabsloven, og siden efter, at Annika Olsen, der var valgt ind for Folket flokken, meldte sig ind i Framsókn - og så ud igen nogle dage efter. Lige nu sidder landsstyret med 16 af de 33 mandater i Lagtinget bag sig.*
- *Sambandspartiet skal finde en ny formand på et ekstraordinært landsmøde den 24. oktober, efter at Kaj Leo Holm Johannesen har besluttet sig for at trække sig som formand.*
- *Der er udnævnt en ny departementschef til det nyoprettede landsstyreområde for trafikantliggender.*
- *Der skal være direktørskifte i BankNordik, efter at det et blevet besluttet, at Janus Petersen ikke længere skal stå i spidsen for banken.*
- *Færøernes Økonomisk Råd har offentliggjort deres efterårsrapport, og Danmarks Nationalbank har udgivet en artikel om status på Færøernes økonomi. Der er enighed om, at der er et stort opsving i den færøske økonomi, men også at der er udfordringer i form af bl.a. den demografiske udvikling og fare for en konjunkturmedløbende politik.*
- *Diverse aktuelle opgørelser fra Færøernes Statistik om fiskeriet, lønudbetalingerne og eksporten mv. viser fortsat fremgang.*

Lagtingsvalget den 1. september 2015

Valgkampen

Valgkampen op til valget, der varede fire uger, kom først for alvor i gang et par uger før valget, men der blev aldrig tale om den skarpt optrukne valgkamp mellem det siddende landsstyre og oppositionen, som de senere års store politiske sager ellers havde lagt op til. Stort set alle partier havde fokus på skattelettelse til lav- og mellemindkomster, en fiskerireform, bedre vilkår til børnefamilierne, et bedre sundhedsvæsen og forbedrede uddannelsesmuligheder til de unge. Den økonomiske politik, og her især finanspolitikens holdbarhed, som Færøernes Økonomiske Råd havde fokus på i deres forårsredegørelse, var også et emne, der blev debatteret under valgkampen.

Flygtninge og integration kom også på banen hen imod slutningen af valgkampen, hvor situationen med de mange syriske flygtninge udviklede sig. Der var enighed om, at man på Færøerne ikke kan sidde og lukke øjnene for det der sker. Der var enighed om at øge den økonomiske støtte til nødhjælp, og der blev åbnet op for, at man kunne gå i gang med at forberede et beredskab, så man kan være klar til at modtage et mindre antal flygtninge. Poul Michelsen, formand for Framsókn, udtalte efter valget, at det vil kræve et stort forberedende arbejde på Færøerne, før end man vil være klar til at modtage flygtninge, hvis man skal leve op til internationale aftaler og konventioner. Der kræves uddannelse af personale, opførelse af faciliteter til modtagelse mv., og han havde af fagfolk fået oplyst, at der vil tage 4-5 år før end man vil være klar.

Et emne, der fik stor opmærksomhed sidst i valgkampen, var spørgsmålet om, man skulle ændre ægteskabsloven, så det ville være muligt for to personer af samme køn at indgå ægteskab. Her blev linjerne ofte trukket skarpt op i debatten, hvor man på den ene side bl.a. havde Centerpartiet, der under ingen omstændigheder vil gå med til sådan en ændring, mens man på den anden side havde bl.a. Framsókn, der gik på valg på, at man skulle have et moderne samfund med plads til alle. Derimellem var der flere partier, hvor man ville lade medlemmerne stå frit i de såkaldte etiske spørgsmål. Og så var der Sónja Jógvansdóttir fra Socialdemokratiet, der selv er erklæret homoseksuel, som gik til valg med det klare mål at få ændret ægteskabsloven. Sónja Jógvansdóttir blev siden valgt til Lagtinget for Socialdemokratiet med det tredjehøjeste antal personlige stemmer af alle de opstillede kandidater, men blev kort efter valget løsgænger. Mere om dette senere i denne Indberetning.

Forholdet til Danmark var, som ventet, også en del af debatten, hvor især et arbejde med en færøsk forfatning/grundlov fik opmærksomhed, men det var kun et blandt de mange emner, der blev taget op.

Valgresultatet

Hvor meningsmålingerne i lang tid op til valget havde vist fremgang og et klart flertal til oppositionen, viste de seneste meningsmålinger ugen op til valget, at det nok alligevel blev mere spændende end ventet. Landsstyret med Sambandspartiet, Folkeflokkun og Centerpartiet halede ind på oppositionen, især pga. fremgang til Folkeflokkun. Derfor blev det magtskifte, som mange længe havde set som en kendsgerning, ikke længere taget for givet. Af oppositionspartierne var det især Socialdemokratiet, der ikke længere stod så godt i meningsmålingerne.

Da valgresultatet forelå, viste det sig dog, at Socialdemokratiet fik et meget godt valg med over 25 pct. af de samlede stemmer og en fremgang fra 6 til 8 mandater.

Det endelige resultat af lagtingsvalget den 1. september, samt de tre foregående lagtingsvalg, fremgår af tabel 1 nedenfor,

Tabel 1: Stemmefordeling i % samt mandatfordeling (i parentes) ved lagtingsvalgene 2004-2015

Parti	Januar 2004	Januar 2008	Oktober 2011	Sept. 2015
Folkeflokken	20,6 (7)	20,1 (7)	22,5 (8)	18,9 (6)
Sambandspartiet	23,7 (7)	21,0 (7)	24,7 (8)	18,7 (6)
Socialdemokratiet	21,8 (7)	19,3 (6)	17,8 (6)	25,1 (8)
Nyt Selvstyre	4,6 (1)	7,2 (2)	4,2 (1)	4,1 (2)
Republikanerne	21,7 (8)	23,3 (8)	18,3 (6)	20,7 (7)
Framsókn	-	-	6,3 (2)	7,0 (2)
Centerpartiet	5,2 (2)	8,4 (3)	6,2 (2)	5,5 (2)
Gymnasiepartiet	-	0,7 (0)	-	-
Det Morsomme Parti	2,4 (-)	-	-	-
Mandater i alt	32	33	33	33
Antal gyldige stemmer	31.711	31.112	30.552	32.374
Valgdeltagelse %	92,1	89,2	86,6	88,8

Socialdemokratiet var meget tæt på at få det 9. mandat, men kun knap 60 stemmer gjorde, at mandatet tilfaldt Nyt Selvstyre, der dermed opnåede 2 mandater. Republikanerne gik et enkelt mandat frem i forhold til seneste valg og endte på 7 mandater. Framsókn, der i meningsmålingerne længe så ud til at opnå 4 mandater, fik derimod et skuffende valg med kun 2 mandater, men var kun godt 30 stemmer fra det 3. mandat. Framsókn fik siden tilgang af Annika Olsen, der skiftede fra Folkeflokken, men siden fortryd indmeldelsen i Framsókn og nu er løsgænger i Lagtinget. Mere om Annika Olsens skiftende kurs senere i denne Indberetning.

Nyt Selvstyre fik som nævnt 2 mandater, hvilket er ét mandat mere end ved det foregående valg, og det selv om partiet gik tilbage fra 4,2 til 4,1 pct. af stemmerne. Partiets procentmæssige tilbagegang på valgaftenen havde i første omgang fået partiets forhenværende formand og landsstyremedlem for indenlandsanliggender, Kári P. Højgaard, til at takke for sig i færøsk politik, men han kom så alligevel i Lagtinget som den kandidat fra partiet med næst flest personlige stemmer.

Sambandspartiet blev valgets store taber og mistede 2 mandater, og det samme gjorde det andet store parti i landsstyret, Folkeflokken. Det tredje parti i landsstyret, Centerpartiet, bevarede sine 2 mandater. Efter valget havde det siddende landsstyre dermed kun 14 af Lagtingets 33 mandater bag sig.

Antal personlige stemmer og nye medlemmer af Lagtinget

Ud over at Socialdemokratiet fik et godt valg, så fik partiets formand, Aksel V. Johannesen et meget godt personligt valg med det højeste antal personlige stemmer nogensinde til et lagtingsvalg. Nedenfor en oversigt over de 10 personer, der fik flest personlige stemmer ved valget:

Top 10 – personlige stemmer

1. Aksel V. Johannesen, Socialdemokratiet	2.405
2. Høgni Hoydal, Republikanerne	1.149
3. Sonja Jógvandóttir, Socialdemokratiet	1.021
4. Jacob Vestergaard, Folkeflokken	966
5. Annika Olsen, Folkeflokken	961
6. Sirið Stenberg, Republikanerne	755
7. Jørgen Niclasen, Folkeflokken	699
8. Poul Michelsen, Framsókn	669
9. Kristina Háfoss, Republikanerne	662
10. Edmund Joensen, Sambandspartiet	636

En oversigt over de 33 medlemmer valgt til Lagtinget – og de næstvalgte på listen - fremgår af *Bilag 1* til denne Indberetning.

En fuldstændig oversigt over valgresultatet kan ses her: <http://kvf.fo/val/12015>

Sambandspartiets formand Kaj Leo Holm Johannesen fik et dårligt personligt valg med 601 personlige stemmer i forhold til 1.974 stemmer ved valget i 2011. Kaj Leo Holm Johannesen blev dermed overgået på Sambandspartiets liste af Edmund Joensen, som fik 636 personlige stemmer. Edmund Joensen, der ikke opnåede genvalg til Folketinget ved valget i juni, er dermed tilbage i Lagtinget

Edmund Joensen blev dermed et af de 10 nye medlemmer af Lagtinget i forhold til det foregående valg. De 10 nye medlemmer er:

- For Sambandspartiet: Edmund Joensen, Magnus Rasmussen og Magni Laksáfoss
- For Socialdemokratiet: Sonja Jógvansdóttir, Heðin Mortensen og Bjarni Hammer
- For Nyt Selvstyre: Jógvan Skorheim
- For Republikanerne: Magni Arge og Katrin Kallsberg
- For Framsókn: Hanna Jensen

Af de 10 nye medlemmer har de fem (Magnus Rasmussen, Sonja Jógvansdóttir, Bjarni Hammer, Magni Arge og Katrin Kallsberg) ikke tidligere været valgt i Lagtinget. Af de 33 valgte til Lagtinget er der 10 kvinder, hvilket er en mindre end ved valget i 2011.

To af de nyvalgte medlemmer til Lagtinget er samtidig borgmestre i to af de største kommuner på Færøerne. Borgmesteren i Runavík kommune siden 2009, Magnus Rasmussen, der blev valgt ind for Sambandspartiet, stillede for første gang op til et lagtingsvalg. Borgmesteren i Tórshavn kommune siden 2005, Heðin Mortensen, der blev valgt ind for Socialdemokratiet, har tidligere siddet i Lagtinget i perioden 1998-2004, men da var det for Sambandspartiet.

Magnus Rasmussen og Heðin Mortensen fortsætter som borgmestre, mens de sidder i Lagtinget. De har begge fået tilslutning hertil af de respektive byråd, men det samme er ikke tilfældet for Jógvan Skorheim, der er formand for Nyt Selvstyre. Byrådet i Klaksvík kommune vil ikke acceptere, at Jógvan Skorheim sidder i Lagtinget og samtidig er borgmester i Klaksvík, som han ellers gerne selv

vil. Derfor måtte han vælge mellem de to poster. Han valgte at fortsætte som borgmester i Klaksvik og overlade pladsen i Lagtinget til den næstvalgte på partiets liste. Dermed er man i den situation, at formanden for Nyt Selvstyre ikke selv sidder i Lagtinget. Der var i det hele taget stor interesse blandt borgmestrene på Færøerne for at stille op, idet 13 borgmestre stillede op til lagtingsvalget.

Forhandlinger om dannelsen af nyt landsstyre

Med resultatet af valget den 1. september stod det klart, at det siddende landsstyre bestående af Sambandspartiet, Folkeflokket og Centerpartiet ikke længere havde flertal med kun 14 af 33 mandater bag sig. Lagmand Kaj Leo Holm Johannesen fra Sambandspartiet, ville på valgaftenen dog ikke umiddelbart overlade initiativet, som han fortsat havde som siddende lagmand, til at danne nyt landsstyre til Aksel V. Johannesen fra Socialdemokratiet. Han udtalte under den efterfølgende partilederrunde, at han først ville sove på valgresultatet, men han kunne ud fra valgresultatet godt se, at det vil være naturligt, hvis den hidtidige opposition talte sammen først. Sambandspartiet var dog klar til at indgå i en konstruktiv dialog med Socialdemokratiet og andre, hvis oppositionen ikke kunne blive enige.

Aksel V. Johannesen var ikke i tvivl om, at oppositionen havde vundet valget. Han så flere muligheder for dannelsen af et nyt landsstyre, men han mente også, at det ville være oplagt, hvis formændene for de fire oppositionspartier talte sammen først. Høgni Hoydal fra Republikanerne mente, at befolkningen havde peget på oppositionen, og han håbede nu på et regeringsskifte, så formændene for oppositionspartierne skulle først tale sammen. Poul Michelsen fra Framsókn mente, at Aksel V. Johannesen i første omgang burde tage initiativ til en runde med formændene fra de øvrige oppositionspartier. Nyt Selvstyre ville gå efter størst indflydelse, udtalte partiets formand Jógvan Skorheim.

Efter, at formændene for alle partierne den 3. september havde været i samråd hos Lagtingets formand, stod det klart, at Aksel V. Johannesen fik overladt initiativet til at danne landsstyre. Samtlige partiformænd, på nær Jørgen Niclasen fra Folkeflokket, havde peget på Aksel V. Johannesen som forhandlingsleder. Jørgen Niclasen havde peget på Høgni Hoydal fra Republikanerne som forhandlingsleder. Aksel V. Johannesen havde på forhånd udelukket at gå i landsstyre med Folkeflokket, så længe Jørgen Niclasen er formand for partiet, og derfor ville det ikke give nogen mening at pege på Aksel V. Johannesen, begrundede Jørgen Niclasen sin indstilling med. Jørgen Niclasen brugte samtidig anledningen til at appellere til Republikanernes om at opgive forsøget med den hidtidige opposition og i stedet for gå efter et "selvstændighedslandsstyre".

Aksel V. Johannesen startede herefter sonderinger af muligheden for dannelse af et landsstyre bestående af de fire partier i oppositionen: Socialdemokratiet, Republikanerne, Framsókn og Nyt Selvstyre, og efter et par dage indledte de fire partier så realitetsforhandlinger om et regeringsgrundlag.

Nyt Selvstyre trak sig dog ud af forhandlingerne den 9. september. Som en årsag angav partiets formand Jógvan Skorheim, at det især var spørgsmålet om en fiskerireform, der fik partiet til at trække sig. De tre øvrige partier ønskede ifølge Jógvan Skorheim, at alle fiskeritilladelser skal udbydes på en auktion, og det vil Nyt Selvstyre ikke gå med til. Endvidere trak Nyt Selvstyre sig fra forhandlingerne, da de ønsker, at eventuelle ændringer af ægteskabsloven, der skal muliggøre indgåelse af ægteskab mellem to personer af samme køn, skal ud til folkeafstemning. De øvrige partier

mener ikke, at det er nødvendigt at tage en folkeafstemning om ændringer af ægteskabsloven – det er ifølge dem en sag for Lagtinget at tage stilling til.

De tre resterende partier fortsatte forhandlingerne og indkaldte til et pressemøde den 14. september, hvor de ville præsentere en koalitionsaftale.

Koalitionsaftalen og det nye landsstyre

Koalitionsaftalen

På et pressemøde den 14. september præsenterede de tre partiformænd koalitionsaftalen mellem de tre partier. Koalitionsaftalen bærer overskriften ”Solidaritet, frihed og et selv bærende samfund”. Rigsombuddet fremsendte den 15. september en særlig indberetning med en orientering om det nye landsstyre, herunder også en kort orientering om punkter i koalitionsaftalen, der især berører forhold til Danmark. En oversættelse af hele koalitionsaftalen, inkl. tillægget knyttet til koalitionsaftalen, fremsendes sammen med denne Indberetning som *Bilag 2*.

Det nye landsstyre

Ved præsentationen af koalitionsaftalen redegjorde Aksel V. Johannesen for, at den største udfordring af alle er at få en holdbar økonomi, og udtalte i den forbindelse, at ”som det er nu, står finansloven for næste år til et underskud på 150 mio. kr., så der skal iværksættes initiativer på både indtægts- og udgiftssiden for at undgå dette underskud”. Det er dog fortsat koalitionen mål at gennemføre en skattelettelse for lav- og mellemindkomsterne allerede fra årsskiftet 2015-2016, men det forudsætter ifølge Aksel V. Johannesen også, at skattelettelsen er fuldt finansieret.

På det første lagtingsmøde efter valget, der ifølge den færøske styrelsesordning skulle afholdes den 15. september, blev Aksel V. Johannesen valgt som Lagmand af Lagtinget. 22 stemte for og 11 stemte hverken for eller imod. Efter, at Aksel V. Johannesen var blevet valgt som lagmand, offentliggjorde han det nye landsstyre, der består af nedenstående otte personer.

Socialdemokratiet:

Aksel V. Johannesen, lagmand

Eyðgunn Samuelsen, landsstyremedlem for sociale anliggender

Rigmor Dam, landsstyremedlem for kulturanliggender

Henrik Old, landsstyremedlem for trafikanliggender

Republikanerne:

Høgni Hoydal, vicelagmand og landsstyremedlem for fiskerianliggender

Kristina Háfoss, landsstyremedlem for finansanliggender

Sirið Stenberg, landsstyremedlem for sundheds- og indenlandsanliggender

Framsókn:

Poul Michelsen, landsstyremedlem for udenrigs- og erhvervsanliggender

En oversigt over de nye landsstyremedlemmer, inkl. CV, er vedlagt denne Indberetning som *Bilag 3*. Oversigten er ændret i forhold til den oversigt, der blev fremsendt den 15. september, efter at et

par af landsstyremedlemmerne fik ændret deres betegnelser, da den endelige ressortfordeling var kommet på plads. Henrik Old, der således først var blevet udnævnt som landsstyremedlem for indenlandsanliggender, er nu landsstyremedlem for trafikanliggender, og Sirið Stenberg har nu fået tilføjet indenlandsanliggender, så hun nu er landsstyremedlem for sundheds- og indenlandsanliggender.

Lagmanden og landsstyremedlemmerne frasiger sig pladsen i Lagtinget, mens de sidder i landsstyret. Det betyder, at de næstvalgte på partiernes liste indtager pladserne i Lagtinget for lagmanden og landsstyremedlemmerne.

Sonja Jógvansdóttir meldte sig ud af Socialdemokratiet

Sónja Jógvansdóttir, der blev valgt til Lagtinget for Socialdemokratiet med 1.021 personlige stemmer, meddelte allerede samme aften som landsstyret var blevet udnævnt, at hun ikke længere var medlem af Socialdemokratiet.

Hendes politiske dagsorden var klar fra starten. Hun gik bl.a. til valg med et ønske om at ændre ægteskabsloven, så borgerlig vielse mellem to personer af samme køn kan blive muligt på Færøerne.

Hun begrundede sin beslutning med, at hun som homoseksuel ikke kan være en del af et politisk parti, der i koalitionsforhandlingerne har blokeret for, at borgerlig vielse mellem homoseksuelle bliver en del af koalitionsgrundlaget, eller at det overhoved bliver nævnt.

Sónja Jógvansdóttir sagde dog også, at hun fortsat ville støtte koalitionen og være en del af dens parlamentariske grundlag, men nu som løsgænger.

Sonja Jógvansdóttir vil nu selv fremsætte et forslag til ændring af ægteskabsloven, som der måske vil være flertal for i Lagtinget. Avisen Sosialurin (den 18. september) har spurgt alle de færøske lagtingsmedlemmer (efter at landsstyret er dannet og de næstvalgte er kommet ind), om de vil stemme for en ændring af ægteskabsloven, så homoseksuelle kan blive borgerlig viet. Af de 33 lagtingsmedlemmer vil de 16 stemme ja, til en ændring, 11 vil stemme nej, mens 6 ikke har ønsket at svare.

Efter Sonja Jógvansdóttirs exit fra Socialdemokratiet sad de tre partier i koalitionen kun på 16 af Lagtingets 33 mandater. Koalitionen kom dog kort efter op på 17 mandater igen og dermed med et flertal i Lagtinget – men kun for en kort overgang, jf. nedenfor!

Annika Olsen meldt sig ud af Folkeflokken, siden ind i Framsókn, men er nu løsgænger

Annika Olsen, der blev nr. to på Folkeflokkens liste ved lagtingsvalget, meddelte den 10. september, at hun havde meldt sig ud af Folkeflokken.

Som begrundelse for sin beslutning angav Annika Olsen, at hun og partiet ikke trak samme politiske linje, og at hun ikke længere kunne genkende sig selv i den politiske dagsorden, som partiets ledelse står for. Annika Olsen sagde bl.a. således i en pressemeddelelse: ”Selv om jeg personligt fik et meget godt valg, kan resultatet af lagtingsvalget ikke tolkes anderledes end at de, som støtter par-

tiets ledelse og den førte politik, vandt valget, mens den liberale fløj faldt". Til avisen Sosialurin (den 11. september) udtalte hun, at hun måske burde være gået noget før, men at hun ønskede at fremme den ændring i Folkeflokken, som mange ønsker. Hun må dog nu erkende, at slaget er tabt, og nævner også, at hun blev dårlig behandlet i partiet, da hun valgte at stille op til formandsvalget i 2011 og tabte til Jørgen Niclasen, og at det nok var begyndelsen til enden for hende i Folkeflokken. I samtalen med Sosialurin kom det også frem, at Annika Olsen ikke var på linje med partiet og formanden i spørgsmålet om en ændring af ægteskabsloven. Under valgkampen sagde partiets formand Jørgen Niclasen, at Folkeflokken ikke ville gå med til en ændring af ægteskabsloven, hvor Annika Olsen er af den holdning, at det skal stå enhver frit at stemme efter sin egen overbevisning, når der er tale om etiske emner.

Annika Olsen udtalte, at hun i første omgang ville være løsgænger i Lagtinget, mens hun overvejede situationen.

Den 17. september blev det så offentliggjort, at Annika Olsen – som de fleste havde ventet - havde meldt sig ind i Framsókn, der nu fik 3 mandater i Lagtinget. Dermed havde landstyret nu igen 17 mandater bag sig og dermed flertal. Framsókn blev stiftet af det tidligere medlem af Folkeflokken, Poul Michelsen, som brød ud af Folkeflokken med lignende begrundelser som Annika Olsen.

Samme dag skulle der vælges medlemmer til Lagtingets udvalg, og her indgik Nyt Selvstyre med sine to mandater og løsgængerens Sonja Jógvansdóttir i et valgforbund med de nu 17 mandater i Socialdemokratiet, Republikanerne og Framsókn. Med 20 mandater bag sig, satte valgforbundet sig på alle formandsposterne i lagtingsudvalgene, og her fik Annika Olsen den centrale formandspost som formand for Finansudvalget.

Der gik dog ikke mange dage, før end der igen var uro og forvirring i færøsk politik, for den 20. september udsendte Annika Olsen en pressemeddelelse, hvori hun meddelte, at hun havde meldt sig ud af Framsókn og trukket sig fra posten som formand for Finansudvalget. Hun var nu løsgænger i Lagtinget, og hendes udmeldelse af Folkeflokken stod ved. Hun nævnte i pressemeddelelsen, at hun de seneste dage havde været under et meget stort personligt pres og måtte erkende, at hun havde haft for kort tid til at overveje situationen. At melde sig ind i Framsókn, og lade sig vælge som formand for Finansudvalget, havde været en forkert beslutning, som hun ville rette op på med det samme, og ved at blive en del af landstyreets parlamentariske grundlag så kort efter valget, havde hun svigtet sine vælgere, skrev hun i pressemeddelelsen. Annika Olsen har foreløbig taget orlov fra Lagtinget og har ikke ønsket at udtale sig nærmere om situationen.

Med Annika Olsens beslutning om at melde sig ud af Framsókn har de tre partier i landstyret nu igen 16 mandater bag sig. Sónja Jógvansdóttir er dog fortsat en del af landstyreets parlamentariske grundlag, som dermed ikke har et flertal i mod sig.

At Annika Olsen har taget orlov fra Lagtinget betyder, at Joen Magnus Rasmussen som den næstvalgte på Folkeflokkenes liste, har overtaget hendes plads i Lagtinget. Oppositionen har dermed – så længe Annika Olsen har orlov - fået det ene mandat igen, som de mistede med Annika Olsens afgang fra Folkeflokken. Det har så efterfølgende betydet forvirring omkring fordelingen af udvalgsposterne, især hvem der skal være formand for Finansudvalget. Oppositionen har nu gjort krav på

formandsposten, men det tyder mest på, at posten går til et lagtingsmedlem fra koalitionen. Det afgøres på et møde i Lagtinget i kommende uge.

Der skal findes ny formand til Sambandspartiet

Kaj Leo Holm Johannesen meddelte den 3. september, at han trækker sig som formand for Sambandspartiet. Han skrev i en pressemeddelelse, at det nu er tid til at lade yngre kræfter komme til, og at han fremover vil passe sit politiske arbejde i Lagtinget og gøre sit for at sikre Sambandspartiet indflydelse på færøsk politik.

Kaj Leo Holm Johannesen forbliver dog formand indtil en ny formand er blevet valgt. Han åbende selv op for den mulighed, at han kunne forblive som formand frem til det næste ordinære landsmøde til foråret 2016, men der var ikke opbakning til dette i den nye lagtingsgruppe og lokalforeningerne. Der er derfor indkald til et ekstraordinært landsmøde i forbindelse med det ordinære efterårsmøde, som afholdes den 24. oktober 2015.

Der er endnu ikke nogen officiel udmelding om kandidater til formandsposten, men den nuværende næstformand Bárður á Steig Nielsen har tidligere været nævnt som en mulig afløser for Kaj Leo Holm Johannesen.

Departementschef til Landsstyreområdet for trafikantliggender

I forbindelse med dannelsen af det nye landsstyre blev det besluttet at oprette et Landsstyreområde for trafikantliggender. Som departementschef er ansat cand. jur. Rúni Joensen, der var departementschef for Landsstyreområdet for indenlandsanliggender, da det blev nedlagt i 2013 som en udløber af tunnelsagen.

Direktørskifte i BankNordik

Den 16. juni meddelte BankNordiks bestyrelsesformand Stine Bosse, at Janus Petersen, der har været bankens administrerende direktør gennem de seneste ti år, ikke længere skal stå i spidsen for banken. Bestyrelsen og Janus Petersen er ikke enige om den fremtidige strategi, og derfor har bestyrelsen og Janus Petersen aftalt, at deres veje skilles, står der i meddelelsen. Bestyrelsen ønsker at lette eksponeringen på erhvervsområdet og har i den forbindelse besluttet at sætte bankens erhvervsforretning i Danmark til salg.

Indtil videre er BankNordiks hidtidige finansdirektør, Árni Ellefsen, konstitueret i stillingen som administrerende direktør.

Færøernes Økonomiske Råd har offentliggjort deres efterårsrapport

Færøernes Økonomiske Råd (Búskaparráðið) offentliggjorde den 4. september deres efterårsrapport. Rapporten indeholder en engelsk sammenfatning, der er vedlagt denne Indberetning som *Bilag 4*. Hele rapporten, kan læses (på færøsk) via dette link:

http://setur.fo/fileadmin/user_upload/SSS/PDF-filur/Buskaparadid/Fragreidingar/Buskaparfragreidingheyst04092015_FINAL_FINAL.pdf

Rådet har i deres rapport, ud over den normale konjunkturvurdering, sat fokus på henholdsvis niveauet for de offentlige anlægsinvesteringer og finansieringen af ældreområdet hos kommunerne.

Vedr. de offentlige anlægsinvesteringer ser Rådet en fare for, at det planlagte niveau for de offentlige anlægsinvesteringer (landet, kommunerne og offentlige selskaber) bliver konjunkturmedløbende, som de allerede har været det de senere år, og derfor vil øge økonomiens udsving unødvendig meget. Det er derfor Rådets henstilling, at man fra offentlig side går ind og revurderer anlægsplanerne. Frem til 2020 er der planlagt offentlige anlægsinvesteringer på ca. 1,3 mia. kr. årligt, i 2018 dog 1,8 mia. kr. De 1,3 mia. kr. årligt svarer til knap 9 pct. af Færøernes BNP.

Vedr. finansieringen af ældreområdet hos kommunerne når Rådet i deres analyse frem til, at kommunernes indtægter i fremtiden næppe vil stå mål med udgifterne, hvis ikke de fremtidige ældre årgange bliver helbredsmæssigt bedre end de nuværende ældre. Ældreområdet blev fra 2015 overført fra landet til kommunerne.

Rådet har, sammen med Færøernes Statistik, som en del af deres generelle konjunkturvurdering revurderet væksten i BNP i løbende priser for årene 2014., 2015 og 2016. For 2014 regner Rådet med en økonomisk vækst på 5,9 pct., for 2015 med 6,4 pct. og for 2016 med 2,8 pct. – alt i årets priser.

Handelsbalancen har for tiden større overskud end nogensinde før. En årsag hertil er der forbedrede bytteforhold i handlen med udlandet som følge af øgede laksepriser, faldende oliepris og større mængder pelagisk fisk.

Rådet gør i deres rapport endnu engang opmærksom på de demografiske udfordringer, som man står overfor på Færøerne, der vil nødvendiggøre større reformer. Der er ifølge Rådet en fare for, at man først for sent ser alvoren af ændringerne, der sker langsomt år for år. Mens der i dag er 4,5 personer i aldersgruppen 16-66 år for hver person i aldersgruppen 67 år og ældre, vil der i 2050 være 2,1 person i aldersgruppen 16-66 år for hver person i aldersgruppen 67 og ældre.

Danmarks Nationalbank om status på Færøernes økonomi

Danmarks Nationalbank har i deres 3. kvartalsoversigt, der er offentliggjort den 16. september, en artikel om aktuelle tendenser i færøsk økonomi.

Nationalbanken nævner i deres artikel flere af de samme emner og udfordringer, som Færøernes Økonomiske Råd har omtalt i deres efterårsrapport; bl.a. den konjunkturmedløbende økonomiske politik og den demografiske udfordring.

Her gengives det meste af artiklens indledning og sammenfatning:

”I 2014 fortsatte det stærke opsving i færøsk økonomi, der begyndte i 2013. Det nominelle bruttonationalprodukt, BNP, steg 5,8 pct. ifølge det seneste skøn, mens forbrugerpriserne faldt 1,0 pct. Fremgangen i det nominelle BNP var drevet af fiskeeksporten, der primært steg som følge af høje priser og stigende mængder i opdrætsindustrien. Faldet i oliepriserne havde en stimulerende effekt ved at forbedre bytteforholdet betydeligt. Der er indikationer på, at det offentlige og private forbrug vokser. Beskæftigelsen er stigende i de fleste sektorer, og ledigheden er lav og faldende.

Underskuddet på den offentlige saldo er aftaget. Det skyldes overvejende budgeteffekter af de stærke konjunkturer og fremgang i fiskeriet. Derimod udestår foranstaltninger, der

kan forbedre den underliggende stilling på de offentlige finanser, fortsat. De demografiske udfordringer er betydelige. Det Økonomiske Råd for Færøerne har foretaget finanspolitiske holdbarhedsberegninger. De anslår, at der er behov for en varig finanspolitisk forbedring på fem pct. af BNP for at stabilisere den offentlige gæld. Niveaue for den offentlige gæld er aktuelt lavt.

Det offentlige forbrug og de offentlige investeringer har set over en årrække været medvirkende til at forstærke konjunkturudsvingene. Omfanget af planlagte offentlige og andre store anlægsinvesteringer over de kommende år ventes at blive betydeligt, og hvis højkonjunktoren fortsætter, kan det medføre risiko for flaskehalse, særligt inden for byggeriet.”

Hele Nationalbankens artikel om Færøernes økonomi er vedlagt denne Indberetning som *Bilag 5*.

Diverse opgørelser fra Færøernes Statistik

Lønudbetalinger og antal lønmodtagere

Den færøske økonomi oplever i disse år stor vækst, som det også fremgår af efterårsrapporten fra Færøernes Økonomiske Råd og af Nationalbankens artikel om Færøernes økonomi fra 3. kvartalsoversigt, der er omtalt tidligere i denne Indberetning. Fremgangen ses igen i lønudbetalingerne og antal lønmodtagere.

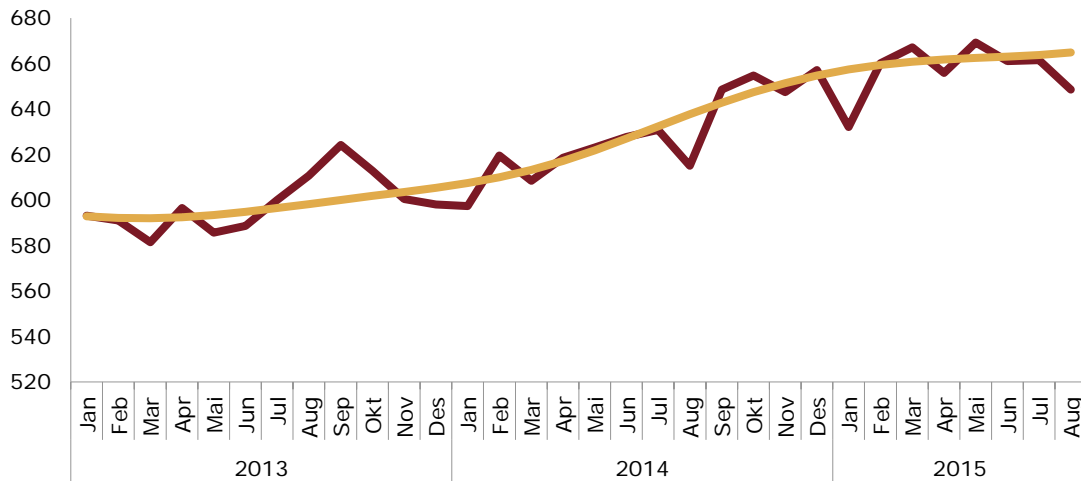
Ifølge Hagstova Føroyar (Færøernes Statistik) er lønudbetalingerne de første 8 måneder af 2015 steget med 6,4 pct. i forhold til samme periode i 2014, jf. tabel 2 nedenfor. Der er stigninger indenfor alle erhvervssektorer, men væksten er dog fortsat størst inden for fiskeri- og opdrætserhvervet med 15,2 pct. og indenfor bygge- og anlægssektoren med 8,8 pct.

Tabel 2: Lønudbetalinger fordelt på hovederhverv januar-august 2012-2015, mio. kr.

	2012	2013	2014	2015	Ændring 2014-2015	
					i mio. kr.	i %
Fiskeri, fiskeriopdræt, råstoffer	853	830	870	1.003	133	15,2
Byggeri og anden produktion	555	541	601	654	53	8,8
Private tjenesteerhverv	1.546	1.555	1.593	1.654	60	3,8
Offentlig adm. og tjenester	1.697	1.749	1.783	1.846	62	3,5
Lønudbetalinger i alt	4.650	4.674	4.848	5.156	308	6,4

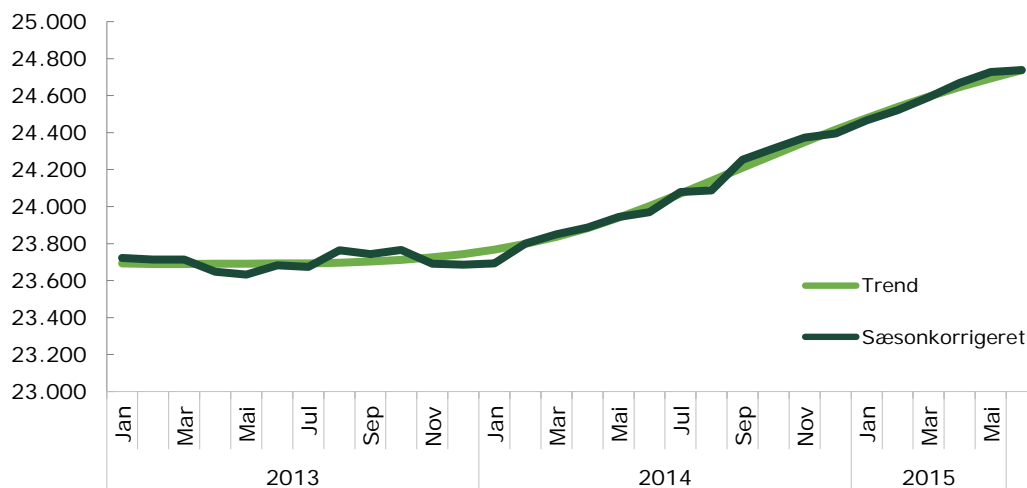
Kilde: Hagstova Føroya

Ifølge Hagstova Føroyar viser trenden i lønudbetalingerne fortsat vækst, men væksten har været aftagende de seneste måneder, jf. fig. 1 på næste side.

Fig. 1: Lønudbetalinger, sæsonkorrigeret og trend, mio. kr.

Kilde: Hagsstova Føroya

Der har også været en stigning i antal lønmodtagere på Færøerne. Siden januar 2014 er antal lønmodtagere steget fra 23.700 til 24.739 i juni 2015, dvs. over 1.000 nye lønmodtagere.

Fig. 2: Antal lønmodtagere, sæsonkorrigeret og trend, januar 2013- juni 2015

Kilde: Hagstova Føroya

Alene i årets første 6 måneder er antallet af lønmodtagere steget med 785, hvilket svarer til en stigning på 3,2 pct. Som et er tilfældet med lønudbetalingerne, er stigningen også her størst inden for fiskeri- og opdrætserhvervet (7,1 pct.) og bygge- og anlægssektoren (4,8 pct.).

Fiskeriet ved Færøerne – indhandlet fisk

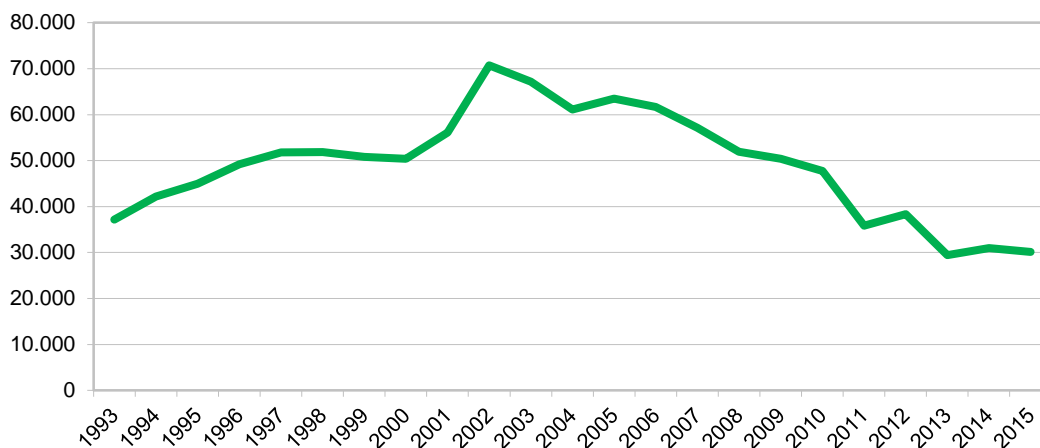
Hvis man ser på den indhandlede fisk på Færøerne, eksklusiv de pelagiske fiskearter, er der i årets første syv måneder indhandlet ca. samme mængde bundfisk som i samme periode året før. Priserne har dog været noget højere i 2015 end i 2014, så værdien af den indhandlede fisk ligger for årets første syv måneder 23 pct. højere end samme periode sidste år. Det er især torsken og hellefisken, der har opnået en væsentlig højere pris i år.

Tabel 3: Indhandlet fisk i mængde og værdi via indhandlingsordningen¹⁾, jan.- juli 2014 og 2015

	Mængde i tons				Værdi i 1 000 kr.			
	2014	2015	Ændring	%	2014	2015	Ændring	%
Bundfisk i alt	30.951	30.148	-803	-3	313.433	378.109	64.676	21
- Torsk	6.816	8.955	2.139	31	91.097	154.457	63.361	70
- Kuller	2.107	2.242	135	6	30.821	37.440	6.620	21
- Sej	15.492	13.708	-1.784	-12	124.734	132.019	7.285	6
- Anden bundfisk	6.536	5.244	-1.293	-20	66.782	54.193	-12.589	-19
Fladfisk i alt	2.808	3.312	504	18	71.612	102.846	31.234	44
- Helleflynder	84	41	-44	-52	5.495	2.614	-2.881	-52
- Havtaske	454	361	-93	-21	12.916	9.155	-3.761	-29
- Hellefisk	1.937	2.656	719	37	49.468	87.684	38.216	77
- Anden fladfisk	333	255	-78	-24	3.733	3.393	-339	-9
Andre fiskearter	11.359	12.325	966	9	54.373	62.208	7.835	14
Skaldyr	1.662	1.050	-613	-37	5.185	4.669	-516	-10
Rogn, lever	153	112	-41	-27	706	447	-259	-37
I alt indhandlet	46.933	46.946	13	0	445.309	548.279	102.970	23

1) Dvs. færøske skibes fangster af fersk fisk, ekskl. pelagisk fisk, der indhandles via indhandlingsordningen
Kilde: Hagstova Føroya

Af figur 3 nedenfor fremgår det, at fiskeriet efter bundfisk fortsat ligger på et lavt niveau og de seneste tre år har ligget på et niveau svarende til kun det halve af det, der blev fisket i årene 2004-2007. Hvis man går længere tilbage, vil man se, at niveauet for tredje år i træk endda ligger under niveauet i kriseårene først i 1990'erne.

Fig. 3: Bundfisk indhandlet januar-juli 1993-2015, tons

Kilde: Hagstova Føroya

Udenrigshandlen – eksport og import

Eksporten for første halvår 2015 et steget med 230 mio. kr., svarede til 8 pct., i forhold til samme periode sidste år, jf. tabel X. Mængdemæssig er stigningen i eksporten ligeledes 8 pct., men sdækker over store forskydninger inden for hovedgrupperne.

Der har været en stigning i eksporten af pelagiske fiskearter. Der er for i år værdimæssigt tale om mere end en fordobling i fårhold til sidste år, mens mængden et steget med lidt over 50 pct.

Eksporten af bundfisk er ligeledes steget en del i værdi, mens mængderne er reduceret noget. Det er især eksportværdigen af torsken, der er steget meget i år, mens mængden ca. er den samme.

For første gang i lang tid er eksporten af opdrætsfisk, der næsten udelukkende er laks, ikke steget. Der er eksporteret 3.000 tons mindre, hvilket svarer til godt 100 mio. kr. Det er et fald på ca. 10 pct. Trods dette fald udgør eksporen af laks fortsat 43 pct. af den færøske eksportværdi her i første halvår 2015. Første halvår 2015 udgjorde laksen 50 pct. af eksportværdien.

Tabel 4: Eksporten januar-juni 2014-2015, værdi i mio. kr.

	2014	2015	Ændring	Ændring i %
Bundfisk	656	787	131	20
Fladfisk	63	106	43	67
Opdrætsfisk	1.333	1.216	-117	-9
Pelagiske fisk	256	527	271	106
Skaldyr	76	52	-24	-32
Andre fisk og fiskeprodukter	277	193	-83	-30
Andre varer	81	66	-16	-19
Skibe og fly	4	30	26	657
Eksporten i alt	2.747	2.977	230	8
Fiskeeksporten i alt	2.662	2.882	220	8

Kilde: Hagstova Føroya

Det første halvår 2015 er der importeret for 300 mio. kr. mindre end i første halvår 2014, svarende til et fald på 11 pct., jf. tabel 5 nedenfor.

Tabel 5: Eksporten januar-juni 2014-2015, mængde i tons

	2014	2015	Ændring	Ændring i %
Bundfisk	27.826	26.537	-1.289	-5
Fladfisk	2.002	2.447	445	22
Opdrætsfisk	29.541	26.213	-3.328	-11
Pelagiske fisk	56.747	86.688	29.941	53
Skaldyr	7.831	3.412	-4.419	-56
Andre fisk og fiskeprodukter	36.354	27.782	-8.572	-24
Fiskeeksporten i alt	160.301	173.078	12.777	8

Kilde: Hagstova Føroya

Importen er især faldet indenfor tre grupper. Maskiner og redskaber er faldet med 37 pct., hvilket især kan forklares ved, at der sidste år kom en del vindmøller til Færøerne. Importen af brændstof er også faldet, og det skyldes især en faldende oliepris. Endelig er der hidtil i år ikke importeret ret meget i gruppen skibe og fly i forhold til første halvår 2014.

Tabel 6: Importen januar-juni 2014- 2015, mio. kr. og ændring i pct.

	2014	2015	Ændring	Ændring i %
Til fiskeopdræt og landbrug	149	150	1	1
Råvarer til fiskeopdræt	53	77	24	46
Bygge- og anlægsvirksomhed	260	258	-2	-1
Produktion i øvrigt	636	623	-13	-2
Maskiner og redskaber	383	241	-142	-37
Olie, benzin mv.	588	452	-136	-23
Biler mv.	145	183	38	26
Direkte forbrug	619	621	2	0
Skibe og fly	121	18	-103	-85
Import i alt	2.954	2.623	-331	-11
Import i alt, ekskl. skibe og fly	2.833	2.605	-228	-8

Kilde: Hagstova Føroya

Væksten i importen ligger især i råvarer til fiskeopdrættet og en øget import af biler.

Med venlig hilsen

Dan M. Knudsen